

L'art de Raimon

*Propostes
didàctiques*

Santi Vallés i Casanoves

E@PLA!

© 1998 Àlan Greus
Coberta de Miquel Mollà
190x130 mm, 160 pàgines
Enquardernació en rústica

© 1998 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya

☎ 961 590 883

info@bullent.net

Director de la col·lecció: Marc Candela

Disseny: Miquel Mollà

Assessorament lingüístic: Daniel P. Grau

Llegir els clàssics no té perquè ser un exercici difícil ni ensopidor. Aquesta podria ser, *grosso modo*, la màxima que es desprén d'una lectura atenta de l'obra que tenim a les mans. Ramon Llull, creador per antonomàsia del català literari, és el referent indefugible d'aquest intent per contemporaneïtzar l'obra del beat mallorquí. Més enllà de dogmatismes ni consells doctrinaris, *L'art de Raimon* transporta a la realitat quotidiana d'uns joves de final del segle XX la fascinació que al segle XIII provocà en tot el món occidental la condensació de tot el sistema teològicofilosòfic lul·lià en l'obra magna coneguda genèricament com *l'Art*.

Això, que en principi sembla una empresa força complexa, és el que tracta de fer l'autor Àlan Greus al llarg de les cent cinquanta-vuit pàgines de què consta un llibre on l'emoció i la intriga suren pels quatre costats. Amb els tocs característics de les millors pel·lícules del cinema negre i amb pinzellades de *thriller* trepidant, aquesta és una novel·la actual, dinàmica i amb un munt d'atractius que esperonen la curiositat i recreen la bellesa i l'encant de París.

Entre tirs, enganys i unes descripcions quasi cinematogràfiques, transcorre l'acció d'un llibre en què no falta el *feeling* amorós i que entronca directament amb la tradició de la novel·la negra en català, instaurada per Rafael Tasis amb la publicació de la seua obra cimera *La Bíblia valenciana*, o amb altres novel·les d'intriga i temàtica llibresca tan difoses com *El nom de la rosa* d'Umberto Eco.

L'AUTOR

Professor de Llengua i Literatura Catalanes a l'Ensenyament Secundari, Àlan Greus és en l'actualitat un dels escriptors amb més projecció del panorama literari al País Valencià. Hàbil dominador de l'ofici d'escriure, Greus és, en el sentit més ampli del terme, un enamorat del suspens en majúscules i del blanc i negre de pel·lícules com *Los sobornados* de Fritz Lang o de l'adaptació al cinema de la novel·la de Raymond Chandler *El sueño eterno*. Això, conjuminat amb la seua declarada vocació de lector i una sòlida formació docent, contribueix a fer del seu el perfil d'un escriptor versàtil i gran coneixedor de registres.

Aquesta destresa i el seu tracte habitual amb els alumnes han propiciat que haja sabut conferir als seus llibres el to de versemblança i de coherència que es palesen tant en la caracterització dels personatges com en la recreació d'ambients. Dues qualitats que li valgueren en 1998 el Premi de la Crítica de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana pel seu primer llibre *L'amulet egipci* (Bromera 1997), guardonat també en 1996 amb el I Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil.

El Premi Sant Carles Borromeu d'Andorra, que li fou atorgat en 1997 pel seu recull de relats breus *Relats de la creença*, unit al Premi de Narrativa Curta de Sant Vicent del Raspeig de 1994, completen part d'una variada producció literària a la qual també hem d'afegir alguns poemaris inèdits i altres guardons com el 17é Premi de Narrativa Juvenil Enric Valor amb *L'art de Raimon* (Edicions del Bullent 1998).

LA HISTÒRIA

L'art de Raimon és un cant a la lectura, una invitació a capbussar-se en l'apassionant món dels llibres i el coneixement. Tot plegat una invitació que se'ns presenta captivadora i suggerent alhora a partir de les peripècies que viuen tres joves en un viatge de fi de curs a París. Allí, la ciutat banyada pel Sena esdevé el marc idoni perquè puguem resseguir la trama d'una història plena de persecucions, assassinats i extorsions fins que no s'esclareix tot l'embolic que provoca l'estrany robatori d'un incunable molt valuós. La revelació que estem davant l'única traducció catalana existent de l'obra llatina de Llull, *Ars compendiosa inveniendi veritatem* («Art abreujada d'atrotar veritat») és l'eix de tota una sèrie d'estratagemes i situacions difícils de resoldre.

Raimon, un jove estudiant, i els seus amics de l'ànima, Jordi i Àngela, són, juntament amb Veronique, la filla d'un llibreter lleidatà a París, els protagonistes d'una llarga successió d'esdeveniments que condueixen a un final precipitat i abrupte, que es tanca amb la desarticulació d'una xarxa internacional de lladres de llibres antics que esguita fins i tot algun que altre professor universitari.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

Prenent com a punt de partida el principi dels savis antics, que veien en el *prodesse et delectare* («ensenyar delectant») l'expressió última de la pedagogia, *L'art de Raimon* ens forneix des de tots els punts de vista un munt d'aspectes i apartats que no poden passar inadvertits a la tasca del professional de l'educació que vulga fomentar-ne l'aprofitament a l'aula. Amb el benentès de seguir al peu de la lletra la indicació que al seu dia fera Horaci, exposem tot seguit algunes pautes que poden servir de guia per al professor a l'hora d'enfocar el seu treball a classe. Es tracta d'indicacions i suggeriments que ben bé podrien servir de referent, però que en qualsevol cas no constitueixen una guia fixa ni inalterable.

Si hom així ho creu, fóra pertinent que el professor intentara de completar o alterar l'ordre o el sentit de les següents propostes atenent les necessitats del seu alumnat i fent-se ressò de les seues preferències lúdiques.

A fi de donar-ne un model orientatiu, exposem tot seguit una anàlisi detinguda del llibre basada en els següents apartats:

En un primer nivell, *LA NARRACIÓ*, ens detindrem en el tractament de trets relacionats amb el temps de la narració, els personatges, les descripcions, l'acció i alguns temes transversals útils per a tractar matèries concretes.

Quant a un segon nivell, *SABER-LA LLARGA*, la nostra atenció se centrarà en l'aprofitament didàctic dels trets dialectals, les estructures sintàctiques, les frases fetes i el lèxic.

En un tercer nivell, *JUGUEM AMB EL LLENGUATGE*, es posaran en pràctica diversos exercicis o entreteniments que faciliten lúdicament l'aprenentatge d'alguns mots.

Després de tot això, l'últim apartat, *PARLAT I ESCRIT*, servirà de guia per tal de fomentar en l'alumne la creació i l'originalitat mitjançant debats, relats o narracions d'històries.

LA NARRACIÓ

1. Per a tenir una visió global prèvia de l'obra fóra útil que emplenareu, d'entrada, aquesta fitxa tècnica:

Títol de l'obra:	_____		
Cognoms, nom de l'autor:	_____		
Editorial:	_____		
Ciutat i any de l'edició:	_____	Nombre de pàgines:	_____
Collecció:	_____	Núm.:	_____
Tema/gènere:	_____		
Lloc i temps de l'acció:	_____		
Argument:	_____		

Tipus de narrador:	_____

Personatges: • Principals	_____

• Secundaris	_____

Valoració personal:	_____

2. Raimon es mostra com un xicot que sent una forta inclinació per la literatura. Com a lector empedreït que és, mostra la seua admiració incondicional pel professor Albert. En quina mesura resulta açò definitiu per a la resolució final de l'obra?
3. Tal com hem apuntat, la troballa d'una hipotètica versió en català de l'*Art* de Ramon Llull esdevé l'eix fonamental que mou l'acció de l'obra. Hom hi parla d'un incunable. Cerca el significat d'aquesta paraula i explica per què estem davant una obra que té tant de valor per als bibliòfils.
4. Quant al contingut d'aquesta obra i del seu autor, *L'art de Raimon* inclou alguns passatges molt interessants. On rau la importància de Llull? Què pretenia en escriure la seua obra magna?
5. Al llarg de la novel·la el protagonista fa algunes consideracions sobre el seu nom de pila. Quan ho fa? Per què?
6. La caracterització psicològica dels personatges constitueix un dels aspectes més importants del llibre. Les contradiccions i interrogacions de Raimon en els seus monòlegs interiors així ho evidencien. Què és el que l'angoixa tant? Com és el seu comportament?

7. Jordi i Àngela representen per a Raimon la personificació d'un valor molt apreciat per ell i difícil de trobar en la societat actual. Quin és? Per què?
8. En el desenvolupament de l'embolicada troca en què es veu immers el protagonista, Veronique desperta en Raimon el naixement d'una atracció molt especial. Com ho viu el protagonista?
9. Al llarg de tota l'obra, el passat és el temps de la narració. No obstant això, en una ocasió molt especial el narrador recorre al present. A què creieu què és degut?
10. Hem dit que estem davant una novel·la amb tècniques cinematogràfiques. El flash-back n'és una de les més sovintejades. Cerqueu en un diccionari especialitzat en què consisteix aquesta tècnica i seleccioneu alguns paràgrafs il·lustratius.
11. Com ja s'ha dit, les descripcions tenen una incidència més que notòria en l'estat d'ànim dels protagonistes i en la recreació d'ambients. Quines us han semblat més colpidores? Per què?
12. La molta informació que sobre la història de la literatura s'hi vessa, els gran noms que s'hi esmenten i les abundoses referències culturals que hi predominen són elements que susciten un gran interès al llarg del llibre. El mateix Ramon Llull, que visità París en diverses ocasions per exposar les claus de la seua *Art*, o literats de la talla d'Oscar Wilde, Borges o Cortázar, que van romandre llargues temporades a la capital francesa, hi són citats com a exemples notables de personatges que al llarg de la seua trajectòria hi estigueren vinculats en algun moment. A partir d'aquests casos, cerqueu-ne d'altres, de pintors o escriptors cèlebres no francesos, que al llarg de la seua vida es van sentir atrets pel glamour de París.
13. Aquest llibre és també un excel·lent itinerari per descobrir les interioritats i el paisanatge d'una ciutat màgica i tornassolada que es mostra ara encisadora ara sòrdida. Seguint aquest itinerari, elaboreu una relació dels monuments i els museus més importants que apareixen en la novel·la. Localitzeu-los en una enciclopèdia o guia de viatges (o consulteu el vostre professor d'Art o Dibuix) i feu-ne un breu apunt històric.
14. Tot l'art contingut en els seus carrers i monuments, els tresors del Louvre i l'atrafegada vida del metro donen el pols d'una gran urbs en diferents moments del dia. El resultat és d'una plasticitat i d'un cromatisme evidents, que contrasten amb el temps de l'acció més intensa i aporten al relat moments descriptius de bella factura. Imagineu un quadre, una persona o un paisatge i feu-ne una descripció com més precisa millor.
15. La relació entre els professors i els alumnes és un tema recurrent en moltes de les digressions de Raimon. Com és aquesta relació? Per què creieu que és un tema tan recurrent?
16. L'esfondrament dels valors és un fet característic de moltes de les novel·les negres més importants. Ací, la corrupció del professor Ernest n'és l'exemple més cridaner. Creieu que la novel·la fa una crítica pensant en la societat actual o és simplement un recurs literari efectista? Raoneu la resposta.

SABER-LA LLARGA

17. La diversitat de situacions i de registres obliga l'autor a fer un constant exercici d'adequació en funció del personatge. En els casos de Veronique i Albert, la seua procedència geogràfica es manifesta en una particular forma de parlar. Preneu com a referència les seues intervencions i assenyalau-ne els trets morfològics i lèxics més característics dels seus respectius dialectes.

18. Al llarg del llibre hi ha expressions i vocables que són propis del ambients juvenils. Tronat, guillat, look, piscolabis, flipada i profes en són alguns exemples. Proveu de fer-ne un selecció més àmplia i expliqueu-ne l'origen: accepció figurada, anglicismes, formes derivatives, hipocorístics, etc.

19. El fet que estem davant una novel·la amb un accentuat component policíac i de misteri pressuposa que sovint es recórrega a formes típiques de l'argot de la delinqüència. Ací en teniu algunes perquè n'esbrineu el significat:

- paio
- bòfia
- camell
- enxampar
- clissar
- escapolar-se'n
- estar a l'aguait
- pinxo

20. En altres ocasions, la col·loquialitat té com a manifestació més immediata la utilització de sobrenoms o designacions que fan de la composició un dels mecanismes de formació de paraules més freqüent. Fixeu-vos en els exemples que us proposem i identifiqueu amb quin personatge es corresponen. Noteu que hi ha més noms que designacions i que pot haver-hi un nom amb més d'una designació.

<i>llepacrestes</i>	Carme
<i>malcarat</i>	Raimon
<i>Bocafluix</i>	Jordi
<i>Setciències</i>	Albert
<i>rara avis</i>	Ernest
<i>un cas a part</i>	Robert
<i>milhòmens</i>	Natàlia
	Veronique
	el de la burilla

21. Figures retòriques n'hi podeu trobar moltíssimes (hipèrboles, metàfores, símls, comparacions, personificacions, metonímies, ironia, etc.). Digueu de quina figura es tracta en cada cas analitzeu-la i comenteu-ne el sentit:

• *El cor se me n'eixia per la boca* (p. 108)

• *l'església de Santa Maria del Mar; on es podia tastar un bon ribeiro* (p. 14)

• *i unes celles pobladíssimes em van transmetre una sensació amable* (p. 72)

• *Jordi i Àngela m'havien estat mirant com extasiats* (p.120)

- *s'apartà un ble de cabells indisciplinat que li acaronava el costat dret de la cara* (p. 26)

- *En dir les darreres paraules... un núvol de tristor li pujà a les ninetes dels ulls* (p. 27)

- *caminar lentament per matar l'espera* (p. 76)

- *no vaig parar un minut, com si m'hagueren donat corda* (p. 97)

- *Em sembla que la filla de da Vinci (La Gioconda) ja no riu i estic quasi segur que la de Samotràcia comença a mirar-nos malament.* (p. 21)

- *el somris que li solcava els llavis se li esborrà i un gest de desassossec li envià la mirada* (p. 28)

- *Vaja, vaja..., sembla que la franceseta li ha entrat al nostre amic per l'ull dret* (p. 39)

- *el de la burilla... l'assenyalava de tant en tant amb un gest amenaçador* (p. 30)

- *sense cap esclatxa que anunciara una llesca de sol* (p. 103)

- *Mentre parlava... xamava d'una punta de cigarret eterna* (p. 29)

- *Jordi –en el seu paper d'escèptic major del regne–*

- *El sotrac de l'ascensor en arribar al primer pis em féu tornar al món dels vius*

- *solen ser més interessants que tots els indiana jones que us pugueu imaginar*

22. Localitzeu les següents locucions i frases fetes en un diccionari i indiqueu què és el que volen dir. Entre parèntesis teniu la pàgina on apareixen:
A continuació, proven de construir frases en què l'ús d'aquestes expressions siga adient i us ajude a copsar-ne el sentit.

• de debò (p. 8)

.....
• a cor què vols (p. 8)

.....
• fer-hi cap (p. 18)

.....
• fer feredat (p. 20)

.....
• arrufar les celles (p. 27)

.....
• a tort i a dret (p. 28)

.....
• ficar cullerada (p. 38)

.....
• parar l'orella (p. 39)

.....

• fer una ullada (p. 41)

• ballar els nanos (p. 45)

• si fa no fa (p. 46)

• arronsar-se d'espatlles (p. 50)

• no saber per quins cinc sous (p. 57)

• abaixar veles (p. 61)

• fer-se avant (p. 63)

• badar boca (p. 76)

• fer figa (p. 80)

• trencar el gel (p. 85)

• fer petar (p. 86)

• agafar el son (p. 89)

• topar amb ferro (p. 102)

• fotre el camp (p. 106)

• cames ajudeu-me (p. 114)

• anar-se'n en orris (p. 128)

• fet i fet (p. 139)

23. Torneu a llegir el capítol IX i sintetitzeu l'explicació que s'hi dona per diferenciar els mots poruc i previsor. A continuació, i imitant el mateix mètode de treball que seguia Raimon a classe, proveu de fer el mateix amb savi i saberut.

24. L'enlluernadora contemplació de la neu (cap. I) i la fascinació per París (cap. II) són, juntament amb les descripcions de Veronique (cap. II), Albert (cap. III) i Ernest (cap. XIII), moments que motiven que el narrador empre l'adjectivació com un important recurs expressiu del seu subjectivisme. Per columnes, feu una tria dels cinc adjectius que millor reflectisquen el caràcter i la fesomia de cadascun d'aquests llocs i personatges.

25. La sinonímia és una eina que cal dominar si voleu ser bons escriptors. En *L'art de Raimon* aquest és un recurs que contribueix a enriquir el llenguatge. A continuació hem recollit alguns mots perquè els uniu amb el sinònim corresponent:

<i>afer</i>	gens acollidor
<i>bastard</i>	imberbe
<i>ferotge</i>	pensar
<i>inhòspit</i>	bonhomíós
<i>rumiar</i>	burxar
<i>agullonar</i>	barrinar
<i>cobdícia</i>	apropar
<i>atansar</i>	bord
<i>taujà</i>	feral
<i>esbrincar</i>	assumpte
<i>barbamec</i>	cobejança

26. Hi ha vocables de la nostra llengua que bé per influència del castellà o d'altres llengües no es diferencien. Això, que d'excepcional no té res, és força habitual en alguns doblats com ara doblar o doblagar. Preneu com a exemple la següent frase que pronuncia Raimon i delimitau-ne la diferència entre tots dos verbs: *Llavors es va treure de la motxilla uns fulls doblats...*

27. D'Alibert és un personatge nobiliari que s'esmenta al llarg de la novel·la. Qui és? Un conte, un compte o un comte?

JUGUEM AMB EL LLENGUATGE

28. Mots encreuats:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1			*						
2					*				
3					*			*	
4				*					
5		*				*			
6	*						*		
7			*						*
8				*					*

Horizontals:

1. Abans era la matrícula de Lleida. Taula tapada de roba sota la qual es posa el braser.
2. Poble famós pels seus acudits. Organisme europeu de futbol.

3. Crit d'un llop. Abreviatura d'aranés. Inicial d'Itàlia.
4. Flor de..., símbol dels Borbons. Rei de Troia, fill de Laodemont i d'Estrimo.
5. Símbol de litre. Una canoa sense consonants.
6. Para. Es diu, en anglés, d'allò que està dins.
7. Forma secundària dels prefixos de negació *a-* i *ana-*. Poble de Castelló.
8. Proferir. Riu que delimita l'assortit de paradetes que contempla Raimon.

Verticals:

1. En alguns cercles se'l coneixia com Ramon *lo Foll*, però el seu cognom era un altre. Preposició llatina d'acusatiu.
 2. Al revés, ocurrència. Vaig anar.
 3. Aparença. Símbol de la moneda de Rússia.
 4. Es fa per damunt de la llet quan està acabada d'escalfar i comença perdre calor. Ocell.
 5. Punt cardinal. Capital de França on viatgen els protagonistes.
 6. Lligar. Al revés, lloc on abans es batia el blat i l'arròs.
 7. Mania, fixació. Prefix que indica negació o privació.
 8. Exclamació que en més d'una ocasió deixa anar el protagonista quan es troba angoixat. Àngela ho és de Jordi i també de Raimon.
 9. Nom d'un cantautor valencià nascut a Xàtiva.
29. En aquesta sopa de lletres podreu trobar alguns noms i cognoms que us seran familiars:

J	U	V	E	D	T	E	M	R	A	C
O	E	F	E	N	A	T	A	L	I	A
R	N	B	H	R	J	R	S	E	C	S
D	O	L	A	C	O	N	X	A	L	T
I	M	O	L	L	A	N	M	F	O	S
M	I	S	B	B	N	O	I	E	S	E
S	A	Z	E	S	U	D	G	Q	O	N
U	R	R	R	O	B	E	R	T	U	R
E	T	O	T	I	S	O	L	C	S	E
O	D	A	L	I	B	E	R	T	K	S
N	E	Z	A	N	G	E	L	A	I	A

Jordi, Conxa, Albert, Clos, Veronique, Àngela, Raimon, D'Alibert, Carme, Ernest, Robert

PARLAT I ESCRIT

30. Hem esmentat al començament d'aquest comentari els paral·lelismes que *L'art de Raimon* serva amb obres tan conegudes com *El nom de la rosa*. A partir de la visualització de l'adaptació cinematogràfica de dit llibre, tracteu de cercar aquells elements que us semblen il·lustratius d'aquestes semblances i exposeu-los en una espècie de cine fòrum.
31. Poseu-vos en la pell d'un guionista de cine i intenteu recrear la trama de la que podria ser la vostra pel·lícula de suspens. Penseu primer en una història, caracteritzeu els personatges i indiqueu els moments de més i menys intensitat narrativa segons l'evolució de l'acció.
32. En parlar del seu iaio, Raimon fa un dissertació sobre el temps que aquest passà treballant a París per fer alguns diners. Després, en conèixer Veronique, s'assabenta que els seus pares també acabaren a França buscant faena en moments difícils. Parleu amb algun familiar o conegut vostre que haja hagut d'emigrar i relateu per escrit la impressió que us produïska la seua vivència personal.
33. Raimon es mostra corprés per la fascinació que provoca en ell l'encant de París. Arran d'això fa una reflexió sobre la conveniència o no de mostrar en públic els seus sentiments. Rellegiu aquest passatge i prepareu-ne un debat en què es mostren ambdues postures.

SOLUCIONS

Mots encreuats:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	L	A	*	T	E	N	D	U	R
2	L	E	P	E	*	U	E	F	A
3	U	D	O	L	*	A	R	*	I
4	L	I	S	*	P	R	I	A	M
5	L	*	A	O	A	*	A	M	O
6	*	A	T	U	R	A	*	I	N
7	A	N	*	T	I	R	I	G	*
8	D	I	R	*	S	E	N	A	*

Sopa de lletres:

